

Znanstveni kolokvij

[Njemačka i nacizam
u 2022. godini]

[Tko ima moć
mijenjati muzeje?]

Povijest u javnom prostoru: Moć politika povijesti

[Nacije i povijest]

2. 12. 2022.

[Politički značaj
antemurale mita na
primjeru rata u Ukrajini]

[(Pseudo)historiografska funkcija
nacionalne opere. Atentat na
Ulrika Celjskog u mađarskoj
operi Hunyadi László]

[The architecture of memory.
The visual culture of the
Holodomor and the difficulties
in commemorating loss]

Udruga KlioFest

KlioFest

Povijest u javnom prostoru:
Moć politika povijesti

Organizacijski odbor:

Magdalena Najbar-Agičić, predsjednica

Igor Duda

Stevo Đurašković

Vlatka Filipčić Maligec

Branimir Janković

Snježana Koren

Organizator:

Kliofest, udruga za promicanje kulture povijesti

www.kliofest.hr

e-mail: kliofest@gmail.com

Znanstveni kolokvij Povijest u javnom prostoru 2022. *Moć politika povijesti*

2. prosinca 2022.

Program

15:30-17:00 Izlaganja / Moderira: Stevo Đurašković

Petra Babić: *(Pseudo)historiografska funkcija nacionalne opere. Atentat na Ulrika Celjskog u mađarskoj operi Hunyadi László*

Vlatka Filipčić Maligec: *Tko ima moć mijenjati muzeje?*

Snježana Koren: *Njemačka i nacizam u 2022. godini*

Wiktoria Kudela-Świątek: *The architecture of memory. The visual culture of the Holodomor and the difficulties in commemorating loss*

Senna Šimek: *Politički značaj antemurale mita na primjeru rata u Ukrajini*

17:00-17:30 Pauza

17:30-19:30 Okrugli stol: „*Moć politika povijesti: Povijest kao čimbenik u oblikovanju nacija*“ / Moderira: Branimir Janković

Uvod: Magdalena Najbar-Agičić: „*Nacije i povijest*“

Sudjeluju: Nikola Tomašegović, Snježana Koren, Nikola Petrović, Filip Fila, Višeslav Raos

Znanstveni skup je zamišljen kao nastavak inicijative pokrenute prije tri godine koja je rezultirala kolokvijem *Povijest u javnom prostoru: stanje i perspektive – hrvatska i inozemna iskustva* održanim 2019., kolokvijem *Povijest u javnom prostoru: stanje i perspektive – Je li Drugi svjetski rat gotov?* održanim 2020., te *Povijest u javnom prostoru: Markiranje prostora – spomenici i spomen-obilježja* održanim 2021. godine. Na tim se kolokvijima raspravljalo o mjestu povijesti u javnom prostoru kao i o politici povijesti u raznim njezinim aspektima.

Ove godine nastavljamo raspravu o javnoj povijesti kao području javne djelatnosti i kao temi historiografskih istraživanja te njezinom mjestu u obrazovnom sustavu, odnosno o politikama povijesti. Fokus će biti usmjeren na snažan utjecaj koji odnos prema prošlosti i politike povijesti mogu imati u javnosti, kao što je vidljivo prilikom rata u Ukrajini. Također, razgovarat ćemo o pitanju međuodnosa politike, identiteta i povijesti, kao i ulozi političara i povjesničara u oblikovanju politika povijesti te profesionalnoj odgovornosti povjesničara i društvenoj ulozi povijesne znanosti u kontekstu situacije poput ove.

Petra Babić

Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagreb

petra.babic10@gmail.com

(Pseudo)historiografska funkcija nacionalne opere. Atentat na Ulrika Celjskog u mađarskoj operi *Hunyadi László*

Tijekom povijesti historiografija je imala edukativnu funkciju prenošenja informacija o povijesnim događajima, ali je i zauzimanjem određene ideološke pozicije utjecala na percepciju koja se o njima stvarala. Autori su izborom koje će podatke naglasiti, a koje tek spomenuti utjecali i na vrijednosni sud koji su čitatelji stvarali o pojedinom povijesnom događaju ili osobi. U 19. stoljeću, usporedo s jačanjem nacionalnih pokreta, tu je funkciju preuzelo i kazalište. Kao mjesto kultivirane zabave, ali i jedan od utjecajnijih javnih medija, ono je bilo forum za iznošenje ideja i prenošenje stavova, a nacionalno-povijesne opere su korištene kako bi se publici predstavili najvažniji događaji iz nacionalne povijesti, i to u onom obliku koji je najviše konvenirao nacionalnom narativu.

U ovom će se referatu predstaviti tri različite verzije historiografskih zapisa o ubojstvu Ulrika Celjskog 1456. (i posljedičnom pogubljenju Ladislava Hunyadija 1457.) koje se pojavljuju u historiografiji od 15. do 19. stoljeća te će se analizirati koje su informacije iz historiografije uvrštene u libreto opere *Hunyadi László* (1844.) Ferenc Erkel. Analizom elemenata koji su historiografski vjerodostojni, i onih koji nisu, pokazat će se kako su i jedni i drugi korišteni za poticanje domoljublja. Posebna će se pažnja posvetiti analizi načina na koji su prikazani historiografski kontroverzni postupci aktera navedenih događaja te koji se stavovi time željeli prenijeti publici.

Vlatka Filipčić Maligec

Muzeji Hrvatskog zagorja

vlatka.maligec@gmail.com

Tko ima moć mijenjati muzeje?

Osnivači muzeja, koji su obično i njihovi pretežiti ili jedini financijeri, osim kroz financije svoj utjecaj na rad muzeja osiguravaju i putem imenovanja ravnatelja te članova upravnog vijeća. Članovi upravnog vijeća, koji nisu nužno stručne osobe, time dobivaju mogućnost izravnog utjecaja na kreiranje muzejske djelatnosti. Imenovanje ravnatelja muzeja, s druge strane, iako oni moraju biti stručnjaci (mada ne nužno muzealci), u većini je slučajeva izravno povezano s politikom. U kakav položaj to stavlja stručne djelatnike u muzejima i dovodi li se time u pitanje njihove stručne kompetencije? Imaju li tako političari moć mijenjati muzeje i što to znači za društvo te čija su onda odgovornost muzejski postavi? Izlaganjem će se, kroz primjere povijesnih i kompleksnih muzeja, nastojati pokazati kako politika utječe na komunikaciju muzeja s publikom i stručni rad muzealaca.

doc. dr. sc. Snježana Koren

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

skoren@ffzg.hr

Njemačka i nacizam u 2022. godini

Izlaganje ima tri uporišne točke. Prva točka odnosi se na Topografiju terora, memorijalnu ustanovu ustanovljenu na nekadašnjem „Gestapovom terenu“ koja dokumentira zločine nacionalsocijalizma i stoga je primarno fokusirana na počinitelje zločina. Izlaganje se bavi izazovima koje takva orijentacija postavlja pred ustanovu i dotiče se rješenja koje nudi Topografija terora u svojem stalnom postavu i postav *in situ*, odnosno ostatke građevina koje su bile povezane s ključnim nosiocima terora u nacističkoj Njemačkoj (Gestapo, SS, RSHA). S tim je povezana i druga točka. Naime, osim stalnog postava, u Topografiji terora povremeno se postavljaju privremene izložbe. Od svibnja do rujna ove godine, Topografija terora ugostila je izložbu *Albert Speer in der Bundesrepublik. Vom Umgang mit deutscher Vergangenheit* („Albert Speer u Saveznoj Republici. Suočavanje s njemačkom prošlošću“) koju su pripremili Dokumentacijski centar na bivšem okupljalištu Nacističke stranke u Nürnbergu i Institut za suvremenu povijest u Münchenu i Berlinu. U fokusu izložbe je pitanje percepcije i recepcije Alberta Speera u Saveznoj Republici Njemačkoj nakon Drugoga svjetskog rata. Dekonstruirajući mit o Speeru kao „dobrom nacistu“, izložba ujedno propituje kako su se Nijemci nosili sa svojom teškom prošlošću. Obje su ove točke relevantne za hrvatski odnos prema prošlosti jer otvaraju pitanja odnosa prema počiniteljima zločina u NDH. U trećoj točki, izlaganje se dotiče recentnih debata o suvremenoj njemačkoj kulturi sjećanja te pristupima proučavanju nacizma, Holokausta i genocida koje su postale poznate kao „Historikerstreit 2.0“. Debata se koncentrira na pitanje komparacije Holokausta s drugim genocidima, što je dugo vremena bio tabu u Njemačkoj gdje je prevladavao stav o singularnosti Holokausta, a osobito na promišljanje kolonijalnog nasilja tijekom njemačke kolonizacije Afrike u kontekstu Holokausta.

dr hab. Wiktoria Kudela-Świątek

Pedagogical University of Cracow, Poland

wiktoria.kudelaswiatek@gmail.com

The architecture of memory. The visual culture of the Holodomor and the difficulties in commemorating loss

The main topic of my reflections is the culture of memory of the Holodomor (Great famine in Ukraine in 1932-1933) and its visual representations from 1948 to 2018. I aim to analyze the process of bestowing a specific sacral significance on the Holodomor's experience for Ukrainians' national identity. Since a monument is seen as the catalyst for such social processes in memory studies, my analysis's scope includes monuments and memorials commemorating the Holodomor.

My presentation is devoted to commemorating the Holodomor's specifics and uniqueness in distinction from commemorating other historical traumas. It looks at various aspects of monumental architecture, starting with the Ukrainian architectonic symbolic tradition and considering the sources of inspiration, creating memorial constructs in a symbolic dimension. Finally, the characteristic traits of monuments commemorating the Holodomor's victims are shared regardless of their creation's time and place.

I will present my theoretical considerations on an example of using Ukrainian 'realms of memory' (Taras Shevchenko poetry and Orthodox Symbols) in the Holodomor's visual culture. I am interested in how the creators of memorial sites connect these symbols with the Holodomor and why they do it. How the 'communities of memory' and artists involved in creating 'places of memory' interpreted them.

Senna Šimek

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

senna.simek@gmail.com

Politički značaj *antemurale* mita na primjeru rata u Ukrajini

Aktualni ukrajinski zahtjev za članstvom u NATO-u te dodjela statusa zemlje kandidatkinje za članstvo u EU, ostavljajući na stranu vojne i financijske potrebe, moguće je promatrati kao reaktualizaciju *antemurale* mita koji u svjetlu rata u Ukrajini iznova potvrđuje svoj politički značaj, posebice kad je riječ o daljnjem razvoju ukrajinskog nacionalnog identiteta. Paralelu je moguće povući s hrvatskom politikom od osamostaljenja i njezinim ciljevima vezanim za članstvo u europskim integracijama. To je također moguće tumačiti kao pokušaj razgraničenja od balkanskog prostora, odnosno istovremenog ideološkog i kulturnog približavanja Srednjoj Europi, ponovno se oslanjajući na mit o predziđu, ali mu, koristeći se njegovom semantičkom fleksibilnošću, upisujući novi sadržaj. U izlaganju će se nastojati pristupiti *antemurale* mitu funkcionalistički, s fokusom na njegovu ulogu u jačanju društvene solidarnosti te kreiranju toposa o zaštiti Europe od ruske agresije zahvaljujući ukrajinskom otporu i žrtvi, ali istovremenom značenju koje zaštita Ukrajine, odnosno njezinih granica ima za održavanje moći i legitimnosti EU.

www.kliofest.hr
www.historiografija.hr

kliofest